

WÁGNER TAMÁS ZOLTÁN

ÚJRA BENN A PARLAMENTBEN,
AVAGY AZ AUR FELEMELKEDÉSE
ÉS A SZÉLSŐJOBBDAL ÚJJÁSZÜLETÉSE
ROMÁNIÁBAN

A mindenkori román kormányok az elmúlt évek során büszkén hangoztatták, hogy Romániában – más európai országgal szemben – nincs szélsőjobboldali párt a parlamentben, az ország sikeresen kimaradt a *populista-nacionalista* hullámból.¹ Habár ez ténylegesen nem volt igaz, mivel a fősodratú pártokban több szélsőséges politikus is jelen volt, mindez komoly muníciót biztosított a román kormányok számára az európai mainstream politikai körökben, különösen úgy, hogy 2014-től a köztársasági elnöki tisztséget egy német (szász) gyökerű politikus, Klaus Iohannis tölti be. Emellett sokaknak szintén hivatkozási pontként szolgált a napjainkra többmillióra duzzadt – főként olaszországi, spanyolországi, brit és németországi – román diaszpóra² választói magatartása is, amely az elmúlt időszakban rendszeresen megbüntette a szociáldemokratákat (PSD) a jobboldali-liberális erőkre szavazott (PNL, USR), amelyek többek között korrupcióval, nepotizmussal vádolták, valamint a fejlődés gátjának nevezték az előbbieket.³

Ezen hosszú évek óta épített idill keretei között került sor 2020 decemberében a parlamenti választásra,⁴ mely azon túl, hogy rekordalacsony választói részvétel (alig haladta meg a 30%-ot) mellett zajlott le, több szempontból is meglepő eredményeket hozott.

- 1 Ezzel kapcsolatban lásd például: Kulcsár Árpád: Tudja, mi a különbség Románia és Magyarország között? Romániában tüntetnek a politikusok ellen. *Azonnali.hu*, 2018. szeptember 28. Letöltés helye: www.azonnali.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 05.; Băsescu: Románia nem fogad el kisebbségvédelmi leccéket a magyar politikusoktól. *Transindex.ro*, 2014. március 14. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.; Cseke Péter: Iohannis Strasbourgban: modell értékű a kisebbségvédelem Romániában. *Maszol.ro*, 2017. január 25. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.
- 2 Report: Romanian diaspora, fifth largest in the world. *Romania-Insider.com*, 2019. július 16. Letöltés helye: www.romania-insider.com; letöltés ideje: 2021. 01. 05.
- 3 Ezzel kapcsolatban lásd például: Iohannis: Románia fejlődésének hordozójaként kell tekinteni a diaszpórára. *Transindex.ro*, 2016. február 23. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.; Stan, Teodor: The Romanian Diaspora's Impact on European Stability. *Carnegie Council*, 2019. június 27. Letöltés helye: www.carnegiecouncil.org; letöltés ideje: 2021. 01. 05.
- 4 Parlamentare 2020/BEC. *Agerpres.ro*, 2020. december 9. Letöltés helye: www.agerpres.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.

Egyrészt a Nagy-Románia Párt 2008-as kiesése után ismét szélsőjobboldali párt, az alig egy éve alakult Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR), jutott be a román parlamentbe, kicsivel több mint 9%-ot szerezve. Mindezt úgy, hogy a választásokat megelőzően szinte egyetlenegy közvéleménykutató sem jelezte előre⁵ esetükben az 5%-os küszöb átlépését.⁶ Másrészt megdőlt az a trend is, hogy a diaszpóra szavazatok egyértelműen a jobboldali-liberális pártoké, mivel az AUR a szavazatok közel negyedét elvitte.⁷ Ez utóbbi fejlemény igen kellemetlenül érintheti azon politikusokat és elemzőket, akik korábban folyton azt hangoztatták, hogy a román diaszpóra képezi a Nyugathoz való társadalmi-gazdasági felzárkózás motorját, kiállva az európai értékek mellett.⁸

A választások jelentőségét magyar szempontból ráadásul tovább növeli, hogy az AUR parlamentbe jutásával ismét hivatalos teret nyert a román politikában a nyílt magyarellenesség, melynek jelei az elmúlt években már egyre inkább látszódtak. E tekintetben elegendő csak az úzvölgyi temető ügyére⁹ hivatkozni, ahol George Simion a párt társ-

- 5 Ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy közvetlenül a választások előtt (december 5-én) egy közvéleménykutató már bejutó helyen mérte a pártot (7%), ráadásul több RMDSZ-es politikus (Kelemen Hunor, Tamás Sándor) is előzetesen – alacsony részvétel esetén – számolt azzal a lehetőséggel, hogy az AUR parlamenti képviselőre fog jutni. Éppen ezért összességében véne nem tekinthetjük teljesen váratlanoknak a párt jó szereplését. Ezzel kapcsolatban lásd részletesen: Vass Csaba: Az úzvölgyi balhé és a járványtagadás repítheti be Románia legújabb nacionalista pártját a parlamentbe. *Azonnali.hu*, 2020. december 5. Letöltés helye: www.azonnali.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 05.; Cseke Péter: Kelemen Hunor a parlamenti választásokról: ne hagyjuk, hogy a félelem felőrölje a szabadságunkat. *Maszol.ro*, 2020. december 4. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.; Kovács Zsolt: Tamás Sándor: nem riogattunk, hanem valós veszélyre hívtuk fel a figyelmet. *Maszol.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.
- 6 Chiru, Mihail: Protest, abstention and unpredictability: Romanian elections at the time of COVID. *WHO governs in Europe and beyond*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.whogoverns.eu; letöltés ideje: 2021. 01. 05.
- 7 Uceluse, Magdalena: How the Romanian diaspora helped put a new far-right party on the political map. *European Politics and Policy*, 2020. december 17. Letöltés helye: www.blogs.lse.ac.uk; letöltés ideje: 2021. 01. 07.
- 8 Ezzel kapcsolatban lásd például: Ţurcanu, Geanina: Protest, Vote, Repeat – How the Romanian Diaspora Revolutionized Politics at Home. *Metropole*, 2020. szeptember 7. Letöltés helye: www.metropole.at; letöltés ideje: 2021. 01. 07.; Grigorcea, Dana: My Europe: #Rezist — with the strawberry and the EU flag. *Deutsche Welle*, 2018. március 4. Letöltés helye: www.dw.com; letöltés ideje: 2021. 01. 07.
- 9 Az ügy háttérben az áll, hogy az első világháborús magyar katonák sírjain a moldvai Dormánfalva polgármestere jogellenesen parcellákat hozott létre, majd ötvenegy betonkeresztet állíttatott az ismeretlen román katonáknak. Később a románok emlékműavatással egybekötött megemlékezést is szerveztek, amelyet a helyi magyarok békés eszközzel, évlánccal kívántak megakadályozni. Noha a román csendőrség is jelen volt, nem tudták megakadályozni az incidenst, melynek során a románok erőszakkal bejutottak a temetőbe, és felavatták az emlékművet. Eközben kövel dobálták, és magyarelles jelszavakkal gyalázták a magyarokat. Az ügyben a későbbiek során több bírósági eljárás is indult. Ezek közül az egyikben a Marosvásárhelyi Ítéltábla jogerősen elutasította a Bákó megyei Dormánfalva (Dărmăneşti) községnek a fellebbezését a csíkszentmártoni község azon önkormányzati határozata ellen, amely kimondta, hogy a katonatemető, vagyis a vitatott 15 ezer négyzetméteres terület a székelyföldi településhez tartozik. A másikban pedig a moineşti bíróság érvénytelenítette a városi ügyészségnek azt rendeletét, amellyel 2020 elején vádemelés nélkül lezárta a nyomozást az úzvölgyi katonatemetőnél történt erőszakos cselekmények

elnöke kulcsszerepet játszott abban, hogy – állítólagos magyarok általi megveretésének köszönhetően is – végül súlyos incidens bontakozott ki a magyarok és a románok között. Ez utóbbi arra enged következtetni bennünket, hogy a párt későbbi parlamenti és utcai szereplése könnyen hozzájárulhat a feszültség növekedéséhez. Ugyanis rákényszerítheti arra egyik vagy másik fősodratú román pártot, hogy a magyarelles témákat is nyíltan felvállalja.

Ugyanakkor hiba lenne a pártot kizárólag a magyarelles diskurzus nézőpontjából szemlélnünk, hiszen önmagában véve ez még nem lett volna ahhoz elegendő, hogy bejusson a parlamentbe. Ahogy az a későbbiek során kiderül, számos körülmény együttállása eredményezte a sikerüket, úgymint a vírusszeptikus irányvonal kihasználása, az ortodox egyház és a román diaszpóra támogatása, valamint az alacsony választási részvétel.

Mindezekre való tekintettel célszerű megvizsgálnunk részletesen is, hogy mi vezetett ténylegesen az AUR felemelkedéséhez. Ennek során elsőként a szélsőjobboldali pártok karakterisztikáját, majd a rendszerváltás utáni román szélsőjobboldal történetét tekintjük át röviden, ezt követően pedig a párt ideológiáját és kulcsfiguráit, valamint a siker okait, végül a párt jövőbeli sorsát elemezzük. A siker okainak vizsgálata során többek között arra is választ keresünk, hogy az AUR mögött vajon a román titkosszolgálat vagy Oroszország áll-e. Habár itt elsősorban sajtóhírekből, valamint szakértői véleményekből indulhatunk ki, érdemes ezt az aspektust is figyelembe vennünk, mivel napjainkban egy-egy szélsőjobboldali párt felfutásának (felfuttatásának?) hátterében sokszor külső szereplők is állhatnak.

Összességében véve látni fogjuk, hogy az AUR parlamentbe jutása nem tekinthető meglepőnek, hiszen a román politikai életben jelen vannak azok a struktúrák és választói csoportok, amelyeket kihasználva a szélsőjobboldal érdemben is megjelenhet a politikai palettán Romániában. Ez különösen igaz, ha az érintett párt – mint az AUR a mostani választásokon – ezeken felül képes más faktorokat is a saját javára fordítani.

ügyében, továbbá jogerősen elrendelte a kivizsgálás folytatását. A részletekkel kapcsolatban lásd: Úzvölgyi katonatemető. *Transindex.ro*. Letöltés helye: www.kozvita.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 07.; Farkas Endre: Úzvölgyi temető: a Dormánfalva ellen megnyert perre építkezni lehet. *Maszol.ro*, 2020. október 8. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 07.; Úzvölgye: az ítéletábla nem arról döntött, hogy a temető Csíkszentmártonhoz tartozik-e vagy sem. *Maszol.ro*, 2020. november 5. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 07.; Kötelezték az ügyészséget az úzvölgyi temetőfoglalás kivizsgálásának folytatására. *Maszol.ro*, 2020. december 10. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 07.

Szélsőjobbaldali pártok: a román szélsőjobbaldal története a rendszerváltástól a Nagy-Románia Párt bukásáig

Mielőtt az AUR pártot részletesen megvizsgálnánk, először érdemes röviden kitérnünk a fogalmi kérdésekre, valamint azt követően a román szélsőjobbaldal rendszerváltás utáni történetére. Ennek során látni fogjuk, hogy habár napjainkban számos szélsőjobbaldali párt létezik Európában változatos programokkal, ennek ellenére ideológiájukban sok közös elem fedezhető fel, amelyek alapján jól elkülöníthetők a fősodratú erőktől. Ez alól természetesen a romániai szélsőjobbaldali alakulatok sem kivételek, mindazonáltal – más kelet-közép-európai szélsőséges párthoz hasonlóan – vannak olyan jegyek, melyek a nyugat-európai társaikra nem vagy csak kevésbé jellemzők. Előzetesen fontos megjegyeznünk, hogy az AUR sikere nem a semmiből jött: Romániában gyakorlatilag a rendszerváltás óta jelen vannak azok a struktúrák, választói csoportok és attitűd, amelyekre az ilyen pártok építhetnek. Igazából inkább az a kérdés, hogy ezen ideológiákat képviselő politikusok a fősodratú pártokban kapnak szerepet, vagy képesek önálló pártot is létrehozni. A romániai rendszerváltás óta eltelt időszak mindkét opcióra szolgáltat példát.

Az elemzést célszerű a terminológiai kérdések tisztázásával kezdenünk. Ez annál is inkább így van, mivel a szakirodalomban nincs konszenzus a fősodratú pártoktól jobbra található erők megnevezésére. Az egyes kutatók számos elnevezést használnak, úgymint szélsőjobbaldal, radikális jobboldali populizmus, nemzeti populizmus, új jobboldal vagy újfasizmus. Többen felváltva használják ezeket a fogalmakat. Ezzel szemben mások következetesen egy fogalommal dolgoznak, mint Michael Minkenberg, aki a *radikális jobboldal* címkét használja. Ennek keretében – Kitschelt munkássága nyomán – négy csoportot különít el:

- autokratikus fasiszták (többnyire antidemokratikusak),
- rasszisták vagy etnocentristák,
- populista-autoriterek (karizmatikus vezető jellemzi őket),
- vallásos fundamentalisták.¹⁰

A tipologizálás másik módja, hogy az egyes pártokat aszerint soroljuk be, hogy elfogadják vagy elutasítják a demokratikus államberendezkedést. Például Norris ennek alapján különíti el a szélsőjobbaldalt – amely elveti ezeket a kereteket – a radikális jobboldaltól. Más kutatók – mint például Krekó Péter és Juhász Attila – viszont ezt a módszertant

10 Minkenberg, Michael: Pattern, Process, Policies: Conceptualizing Radical Right Impact. *ECPR General Conference, Panel P381. The radical right and its impact: party competition and policy effects in comparative perspective*, 2015. 0–29, itt: 4. Letöltés helye: www.ecpr.eu; letöltés ideje: 2021. 01. 05.

vitatják, mivel nem lehet tudni, hogy ezek a pártok önként, vagy csak taktikai okok miatt fogadják-e el a demokratikus kereteket.¹¹ Ez utóbbit erősítheti az a tény is, hogy a II. világháború után az új liberális-demokratikus kánon a perifériára szorította a nyíltan rasszista, illetve ultranacionalista erőket. Azok a pártok tudtak csak megerősödni, amelyek visszavettek ebből az agresszív retorikából (Nemzeti Front, Osztrák Szabadságpárt), és inkább azt használták ki, hogy a 90-es évekre a választók jelentős része bizalmatlanságot tanúsított a politikai intézmények iránt, valamint a korábbi bal-jobb felállás meggyengült, és erős fragmentáció alakult ki a politikai térfélen. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan azt is meg kell jegyezni, hogy napjainkban ezek a pártok egyre jobban arra töreksznek, hogy a mainstream részévé válva további választói csoportokat tudjanak megnyerni maguknak (Nemzeti Front, Svéd Demokraták).¹² Ez viszont csökkentheti annak esélyét, hogy a demokratikus keretektől ténylegesen kilépjenek. Éppen ezért nem kívánunk érdemben belemenni az előbb vázolt tipologizálásba, hanem az egyszerűség kedvéért a tanulmányban a későbbiek során a *szélsőjobboldali párt* terminológiáját használjuk, beleértve valamennyi korábban említett csoportot.

A szélsőjobboldali pártok ideológiáira térve elmondhatjuk, hogy több közös jellemzőjük is van. Ezek közül Minkenberg szerint a legfontosabb, hogy a liberális-pluralista demokrácia felfogás individualizmusa és univerzalizmusa helyett a romantikus-szélsőséges nacionalista felfogással kevert homogén nemzetkép áll filozófiájuk középpontjában.¹³ Szavazóik jelentős része a fiatal munkásosztályú férfiak, valamint a munkanélküliek közül kerül ki. Ezen választói csoportokat többnyire a különböző kisebbségektől (bevándorlók, nemzeti, etnikai és szexuális kisebbségek) való félelem aggasztja, ami felerősíti bennük azt az érzést, hogy az európai társadalmak instabilak, melyeket ráadásul még a megszorító intézkedések, korrupció, valamint társadalmi egyenlőtlenség is veszélyeztet (noha sokszor a valós gazdasági helyzet ettől eltér), és ezekre a problémákra számukra a fősodratú pártok nem kínálnak megfelelő válaszokat.¹⁴ A legtöbb szélsőjobboldali erőre a nyílt rasszizmus és idegengyűlölet ma már nem jellemző, inkább arra töreksznek, hogy önmagukat állítsák be az európai értékek védelmezőjének. E tekintetben fő ellenségképük az Európai Unió, valamint az európai integráció, továbbá erősen kisebbségellenesek.¹⁵ Itt viszont fontos megjegyeznünk, hogy míg a nyugat-európai szélsőjobboldali pártok céltáblái hagyományosan

11 Garamvölgyi Bence: A közép-kelet-európai radikális jobboldali pártok támogatottsága az etnikai és nemzeti kisebbségek függvényében. *Belvedere Meridionale*, 2013. 25 (4). 63–87, itt: 64–65. Letöltés helye: www.acta.bibl.u-szeged.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 05.

12 Polyakova, Alina – Shekhovtsov, Anton: What's Left of Europe If the Far Right Has Its Way? *Atlantic Council, Dinu Patriciu Eurasia Center*, 2016. 1–12, itt: 4. Letöltés helye: www.atlanticcouncil.org; letöltés ideje: 2021. 01. 06.

13 Minkenberg, 2015. Pattern, Process, Policies, i.m. 2.

14 Polyakova – Shekhovtsov, 2016. What's Left of Europe, i.m. 4–5.

15 Uo. 2.

a különböző bevándorló csoportok, addig a kelet-közép-európaiak elsősorban a saját országukban található nemzeti és etnikai (roma) kisebbségek ellen lépnek fel.¹⁶ Habár napjainkra ez a különbség, köszönhetően a migrációs válságnak, egyre inkább csökken, még mindig megfigyelhető. Kelet-Közép-Európában – szemben Nyugat-Európával – ezeknek a pártoknak állást kellett foglalniuk a korábbi kommunista rezsimekkel kapcsolatban is, amely számos országban nehezítette a megerősödésüket, mivel gyakorlatilag a kommunista utódpártokhoz hasonló jelszavakkal (*törvény és rend*) kívánták megszólítani ugyanazt a választói csoportot, ráadásul ezek a pártok gyakran szinte azonos szociális és gazdaságpolitikai programokat hirdettek meg. Emiatt nem véletlen, hogy ebben a régióban a szélsőjobb oldali pártok a rendszerváltozások óta változatos eredményeket tudhatnak magukénak: egyesek komoly sikereket értek el (pl. Nagy-Románia Párt, Jobbik), míg máshol nem igazán tudtak gyökeret verni. Sokszor viszont ezek a sikerek is csak rövid ideig tartottak, melyeket gyors hanyatlás követett (pl. Nagy-Románia Párt).¹⁷ Éppen ezért azt mondhatjuk, hogy a régió nem feltétlenül számít könnyű terepnek ezeknek a pártoknak. Mindazonáltal a 2008-as gazdasági válság, majd a 2015-ös migrációs válság komoly lehetőséget teremtett valamennyiük számára, mivel a társadalmakban csökkent az uniós integrációba és a gazdasági stabilitásba vetett hit, megágyazva a fokozatosan a mainstream felé nyitó, de továbbra is euroskeptikus alakulatoknak, amelyek az elmúlt néhány év során több sikert is elértek az országos, valamint az európai parlamenti választásokon.¹⁸

Végezetül külön ki kell emelnünk, hogy napjaink sikeres szélsőjobb oldali pártjai kapcsán számos esetben felvetődik a kérdés, hogy vajon milyen viszonyt ápolnak Oroszországgal. Ugyanis számos szakértő, agytröszt, valamint egyre több politikus is azon az állásponton van, hogy Oroszországnak elemi érdeke ezen erővel szoros kapcsolatot kialakítani, hogy befolyásolni tudja az uniós politikát, vagy szükség esetén akár meg is bontsa az EU egységét. Ennek alátámasztására egyrészt azt hozzák fel, hogy ezen pártok mintának tekintik az orosz politikai rendszert és felfogást, szemben – a megítélésük szerint – az egyre inkább dekadenssé váló Európai Unióval, valamint számos arra utaló bizonyíték van, hogy az orosz kormány ezeknek a pártoknak jelentős anyagi támogatást nyújt, különösen a választási időszakokban. Másrészt érvelésük szerint Oroszország fokozott figyelmet fordít az európai szélsőjobb oldalra, mivel a 2014-ben kirobbant ukrán válságban játszott szerepe, valamint az azt követő katonai beavatkozásai miatt jelentős nyugati (diplomáciai és szankciós) nyomás nehezedik rá. Nem véletlen tehát, hogy orosz tisztségviselők előszeretettel találkoznak szélsőjobb oldali politikusokkal, akik pedig gyakori vendégei az orosz állami média (pl. *Russia Today*, *Sputnik*) különböző műsorainak, és vesznek részt vitatott – de az

16 Garamvölgyi, 2013. A közép-kelet-európai radikális jobb oldali pártok, i.m. 64.

17 Polyakova – Shekhovtsov, 2016. What's Left of Europe, i.m. 5–6.

18 Uo. 2–4.

orosz külpolitikai törekvések számára kulcsfontosságú – területeken (pl. Krím-félsziget, Abházia) választási megfigyelőként. Ebbe a körbe sorolható párt például a korábbi Jobbik, a francia Nemzeti Front vagy éppen a görög Arany Hajnal.¹⁹

A fentiekkel kapcsolatban ugyanakkor fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az orosz szálát nem célszerű általánosítani valamennyi szélsőjobboldali párt esetében, mivel az egyes pártok célkitűzései – a túlfűtött nacionalizmusuknak köszönhetően – ellentétbe kerülhetnek az orosz törekvésekkel, különösen ha az adott országnak történelmi vitái, sérelmei vannak Oroszországgal. Ez kifejezetten igaz Románia esetében, ahol mind a mai napig élénken él a lakosság, valamint a politikai elit emlékezetében Besszarábia Szovjetunió általi bekebelezése. Ennek fényében nem véletlen, hogy az országban sokfelé találkozhatunk erre utaló jelekkel (pl. graffitik, politikai megnyilatkozások). A téma jelentőségét jól mutatja, hogy a rendszerváltás után szinte folyamatosan napirenden van Moldova kérdése, melynek keretében időről időre – napjainkban egyre gyakrabban – előkerül az a forgatókönyv is, hogy a két országnak egyesülnie kellene.²⁰ Annak ellenére, hogy az utóbbiban az unionista felfogásnak lényegesen kevesebb támogatója akad,²¹ továbbá ezt a törekvést – az ország szakadár tartományában, Transznisztriában békefenntartó csapatokat állomásoztató – Oroszország is élesen ellenzi geopolitikai okokból kifolyólag.²²

Besszarábia kérdését a román szélsőjobboldal sem hagyhatta/hagyja figyelmen kívül, sőt központi ideológiája egyik sarokelemének tarja a kezdetektől fogva, ahogy azt a Ceaușescu-rezsim bukása óta eltelt időszak is bizonyítja. Ez utóbbi tény azonban egyáltalán nem számít meglepőnek, hiszen már a szocialista rezsim számára is komoly legitimáló erővel bírt a nacionalista, pontosabban sovinszta politika alkalmazása. Az újjászülető szélsőjobboldal ebből a hagyományból, valamint az 1989. decemberi forradalom erőszakos cselekményeiből építkezhetett. Mindezt sikerrel is tette, hiszen az ezen szellemiséget képviselő Román Nemzeti Egység Párt (PUNR), valamint a Nagy-Románia Párt (PRM) már

19 Erről részletesen lásd például: Klapsis, Antonis: *An Unholy Alliance – The European Far Right and Putin’s Russia*. *Wilfried Martens Centre for European Studies*, 2020. 10–74. Letöltés helye: www.martenscentre.eu; letöltés ideje: 2021. 01. 06.

20 Ennek kapcsán lásd például: Patakfalvi-Czirják Ágnes – Zahorán Csaba: A román nemzet határai – régió és identitás Székelyföldön és a Moldovai Köztársaságban. *Replika*, 2017. 27 (105). 153–191. Letöltés helye: www.real.mtak.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 06.; illetve Nantoi, Oazu: A moldovai államiság dilemmái. *Pro Minoritate*, 2008. 27 (108). 45–58. Letöltés helye: www.prominoritate.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 06.

21 Barabás T. János: A 2019. őszi moldovai helyhatósági választások és a Chicu-kormány megalakulása. *KKI Elemzések*, 2020. 19. 1–11, itt: 5. Letöltés helye: www.kki.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 07.

22 Ezzel kapcsolatban lásd például: Vardanean, Ernest: Moldova between Russia and the West: Internal Divisions behind the Commitment to European Integration. *Russie.NEI.Visions*, 2018. 110. 5–25. Letöltés helye: www.ifri.org; letöltés ideje: 2021. 01. 07.; Rumer, Eugene: Moldova between Russia and the West: A delicate balance. *Carnegie Endowment for international peace*, 2017. 1–8. Letöltés helye: www.carnegieendowment.org; letöltés ideje: 2021. 01. 07.

1992-ben belépett koalíciós partnerként a román kormányba.²³ Eleinte az észak-erdélyi bázisú PUNR komoly vetélytársa volt a Nagy-Románia Pártnak, azonban a későbbi évek során háttérbe szorult.²⁴ Éppen ezért a szélsőjobboldal romániai jellemzőit az utóbbin keresztül vizsgáljuk meg.

Ennek kapcsán fontos megemlíteni, hogy a pártot 1991-ben alapította Eugen Barbu és Corneliu Vadim Tudor, akik korábban a Ceaușescu-rezsimet lelkesen kiszolgálták, valamint szoros kapcsolatban álltak a Securitate embereivel is. E tekintetben különösen Barbu tűnt ki, aki előszeretettel vett részt a disszidensek, valamint a Szabad Európa Rádió elleni kampányokban. A párt megalakulása szempontjából további érdekesség, hogy tulajdonképpen a hasonló nevet viselő *Romania Mare* hetilapból fejlődött ki annak érdekében, hogy üzeneteit hatékonyabban jutassa el a célközönségéhez. Ez a későbbiek során végig meglátszott a párt működésén, mely inkább hasonlított egy főszerkesztőségre, mintsem egy tényleges pártra: a fő döntéshozók mindig is Eugen Barbu (1993-as haláláig), valamint Corneliu Vadim Tudor voltak.²⁵ A PRM programját az 1993-ban elfogadott Nemzeti Doktrína határozza meg, melynek értelmében „a fő cél a román nemzet egyesítése egy független, szuverén, erős és prosperáló államba”.²⁶ A párt ideológiája alapvetően három fő elemből áll: irredentizmus, szuverenitás és függetlenség, valamint ortodox keresztény hagyomány. Ennek nyomán a párt szorgalmazza a két világháború közötti román határok visszaállítását, amely magában foglalná Besszarábia és Dél-Dobruzsza visszacsatolását. Habár kifejezetten szuverenista állásponton van, a PRM nem ellenezte Románia uniós és NATO-csatlakozását, sőt azon kevés európai szélsőjobboldali pártok közé tartozik, akik euroatlanti pártiak.²⁷ Az ortodox hagyományok tiszteletét elsősorban az általa korruptnak minősített román elittel szemben fogalmazza meg, amely képtelen törvényt és rendet biztosítani az országban.²⁸ A párt fő ellenfele – az etnikai homogenitásra való törekvés miatt – az országban élő magyar, zsidó

23 Cinpoes, Radu: *The Extreme Right in Contemporary Romania. International Policy Analysis*, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012. 1–16, itt: 3. Letöltés helye: www.library.fes.de; letöltés ideje: 2021. 01. 08.

24 Garamvölgyi, 2013. A közép-kelet-európai radikális jobboldali pártok, i.m. 72.

25 Kántor Zoltán – Pászkan Zsolt: Elenyészett a nacionalizmus Romániában? *Pro Minoritate*, 2009. 28 (109). 58–69, itt: 60–61. Letöltés helye: www.prominoritate.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 08.

26 Garamvölgyi, 2013. A közép-kelet-európai radikális jobboldali pártok, i.m. 73.

27 Polyakova – Shekhovtsov, 2016. *What's Left of Europe*, i.m. 7.

28 Ezzel kapcsolatban ugyanakkor fontosnak tartjuk kiemelni, hogy Romániában hosszú története van az ortodox egyház és a szélsőjobboldal együttműködésének, mely elsősorban annak köszönhető, hogy etnonacionalista alapon határozzák meg a nemzetet (Román állam=román nemzet). Így nem meglepő, hogy a Vasgárdával több ortodox pap is szimpatizált. Manapság a román ortodox egyház karakterét az alábbi tényezők határozzák meg: a román államiság etnonacionalista értelmezése, a jogállamiság alávetése az isteni jognak, tekintélyelvűség, saját pozíció védelmezése akár agresszív eszközök segítségével is, valamint emberek és erőforrások hatékony mozgósítása a kitűzött célért. Mindez lehetővé teszi számukra, hogy jelentős befolyást gyakoroljanak a közéletre, beleértve az egyes társadalmi kérdésekben való megnyilvánulást is (különösen a szexuális kisebbségek jogaival szemben), valamint hogy mind a mai napig aktív kapcsolatot tartsanak fenn a román szélsőséges csoportokkal (pl. legionárius mozgalmak). Erről részletesen lásd: Cinpoes, 2012. *The Extreme Right*, i.m. 8–9.

és roma közösségek, valamint a szexuális kisebbségek, melyeket azzal vádolt meg, hogy aláássák a román nemzetet.²⁹ E tekintetben különösen az erdélyi magyarok politikai képviselőjét biztosító RMDSZ-t, valamint a székely autonómia tervét támadják hevesen: szerintük ugyanis mindkettőt be kellene tiltaniuk a hatóságoknak. Természetesen a romák is élvezik a párt kitüntetett figyelmét: egyik választási programjukban például azt szorgalmazták, hogy a „roma bűnözőket kolóniákba kell terelni, megelőzve azt, hogy Románia cigányteleppé váljon”.³⁰ Mindazonáltal ez nem akadályozza meg őket abban, hogy teátrális gesztusokat tegyenek olyan zsidó, illetve magyar nemzetiségű személyek felé, akik szerintük az általuk vallott értékeknek megfelelnek. Előbbire jó példa Jichák Rabin egykori izraeli miniszterelnök, akinek mellszobrát maga Corneliu Vadim Tudor pártvezér avatta fel még 2004-ben Brassóban, noha korábban az elhunyt politikus gyermekei és a bukaresti izraeli nagykövetség is tiltakozott az akció ellen.³¹ Utóbbi kapcsán pedig Hajdú Győző marosvásárhelyi író és politikus esetét érdemes megemlíteni, aki a Ceaușescu-diktatúra időszaka alatt, valamint az 1989-es rendszerváltást követően is – magyar nemzetisége ellenére – magyarellenességével tűnt ki. Ezt többek között jól mutatja, hogy mindvégig lelkes kiszolgálója volt a diktatúrának, szorosán együttműködött a Securitatéval, valamint több száz magyarellenes cikk és tanulmány fűződik a nevéhez. Magát magyar nemzetiségű román hazafinak vallva élete utolsó szakaszában arra törekedett, hogy egy román–magyar vegyespártot hozzon létre, mivel szerinte az etnikai pártok korszerűtlenek és korellenesek. Mindezek fényében nem véletlen, hogy olyan ultranacionalista román személyiségeket dicsőített, mint Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Mircea Chelaru vagy Lazăr Lădariu.³²

A PRM ideológiájához a fentiekben túlmenően szorosán kapcsolódik a totalitárius rezsimek (Antonescu, Ceaușescu) tisztelete is, melynek nyomán több szakértő is nacionálkommunista alakulatként tartja számon.³³ Ez nem meglepő, hiszen szavazóinak jelentős része nosztalgiával tekint vissza a szocialista időszakra, ellenségesen tekint a piacgazdaságra és egy szociálisan igazságos államra vágyik.³⁴ Ahogy korábban is említettük, a párt a 90-es évek során fokozatosan növelte a népszerűségét, legnagyobb sikerét a 2000. évi parlamenti és elnökválasztáson érte el. Ekkor a Szenátusban 37 mandátumot (26,43%), míg a Képviselőházban 84 mandátumot (24,35%) szerzett, és Corneliu Vadim

29 Cinpoes, 2012. *The Extreme Right*, i.m. 4–5.

30 Garamvölgyi, 2013. *A közép-kelet-európai radikális jobboldali pártok*, i.m. 73.

31 Ezzel kapcsolatban lásd részletesen: Tudor felavatta a brassói Rabin-szobrot. *Origo.hu*, 2004. január 15. Letöltés helye: www.origo.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 08.; Izraeli tiltakozás Tudor szoborállítására ellen. *Origo.hu*, 2004. január 9. Letöltés helye: www.origo.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 08.

32 Ezzel kapcsolatban lásd részletesen: Szucher Ervin: Elhunyt Hajdu Győző, a Ceaușescu-diktatúra magyar kiszolgálója. *Kronika.ro*, 2018. december 12. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 08.

33 Polyakova – Shekhovtsov, 2016. *What's Left of Europe*, i.m. 7.

34 Garamvölgyi, 2013. *A közép-kelet-európai radikális jobboldali pártok*, i.m. 73.

Tudor pártelnök a 2000. november 26-ai első fordulóban kapott 3 178 293 szavazattal (28,34%) bekerült a második fordulóba, ahol ugyan végül – egy széleskörű összefogás következtében – vereséget szenvedett Ion Iliescutól, de így is megszerezte a szavazatok több mint harmadát.

Mindazonáltal az ekkor elért eredmények pürrhoszinak bizonyultak, mivel ettől kezdve a párt folyamatosan veszített népszerűségéből, mely végül a 2008-as parlamenti választásokon bekövetkezett kieséséhez vezetett (alig több mint 3%-ot kaptak). Ennek háttérében Pászkan Zsolt és Kántor Zoltán szerint több tényező együttes hatása állt, melyek közül az alábbiakat érdemes kiemelni: az írott sajtó háttérbe szorulása a televíziókkal és az internettel szemben (a párt számára ez, jellemzően alacsony végzettségű és jövedelmű szavazói miatt, végzetesnek bizonyult); nem tudták megszólítani a nagyvárosi elitellenes fiatalokat; új szélsőjobboldali erők (Gigi Becali Új Generáció Pártja, Új Jobboldal) megjelenése a politikai palettán; uniós csatlakozással járó gazdasági és politikai stabilitás; valamint a vezetési válság és az ebből fakadó sorozatos kilépések a pártból (Corneliu Vadim Tudor képtelen volt már ellenőrzése alatt tartani a pártot).

Mindez azonban közel sem jelentette azt, hogy a szélsőjobb megszűnt létezni Romániában. Egyrészt a PRM vezető politikusai más pártok színeiben tűntek fel, úgymint Mihai Lupoi (PNL), Corneliu Ciontu (PC), valamint Lia Olguta Vasilescu (PSD); másrészt a PRM romjain más szélsőjobboldali mozgalmak, erők (a korábban említett Új Generáció Pártja, valamint az Új Jobboldal) jelentek meg, illetve erősödtek meg, s noha ezek nem kerültek be a parlamentbe, mindig hallatták a hangjukat és uszítottak az éppen aktuális társadalmi csoport ellen.³⁵ Az előbb említett személyek közül érdemes külön is kiemelni Lia Olguta Vasilescut, aki a szociáldemokrata párt színeiben is folytatta magyarellenes hangulatkeltését. Erre jó példa, hogy 2012-ben Craiova polgármestereként kifogásolta, hogy a városi építkezéseken magyar beszéd hallható, mivel „*ezek a munkások a craioviaiak pénzén dolgoznak*”.³⁶ 2014-ben pedig egy Facebook-bejegyzésben a következőket írta: „*Azokat a semmirekellő magyarokat nem nyugtatja le valaki két nyakra adott gumibotütéssel?*”³⁷ Ezek az esetek ráadásul nem számítanak egyedinek, hiszen a román média és a közéleti szereplők rendszeresen uszítanak a magyarok, romák és a szexuális kisebbségek ellen.³⁸ Ennek nyomán nem meglepő, hogy időről időre magasrangú politikusok is gyűlöletkeltő

35 Kántor – Pászkan, 2009. Elenyészett a nacionalizmus, i.m. 61–68.

36 Kiakadt a magyar munkásokra a polgármester. *Origo.hu*, 2012. július 3. Letöltés helye: www.origo.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 09.

37 Gumibotl csillapítaná a magyarokat. *Székelyszöld.ma*, 2017. január 4. Letöltés helye: www.szekelyfold.ma; letöltés ideje: 2021. 01. 08.

38 Ezzel kapcsolatban lásd részletesen: ActiveWatch: Romániában három kisebbség ellen irányul a legtöbb gyűlöletbeszéd. *Maszol.ro*, 2018. május 23. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 08.; illetve Kovács Zsolt: Mikó Imre Jogvédő Szolgálat: fősodratú lett a magyarellenesség a román közéletben. *Maszol.ro*, 2021. január 13. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.

kijelentéseket tesznek. Néhány éve például maga a román kormányfő, Mihai Tudose fenyegette meg akasztással azokat, akik a közintézményekre székely zászlót raknak ki.³⁹ Az ügy komoly belföldi és diplomáciai vihart kavart, melynek következtében noha a kormányfő az Országos Diszkriminációellenes Tanácstól csak figyelmeztetést kapott, de végül – habár hivatalosan nem ezért – lemondani kényszerült.⁴⁰ Jól látszik tehát, hogy a társadalomban továbbra is fennmaradtak az előítéletek a kisebbségekkel szemben, melyek táptalajul szolgáltak a szélsőjobboldal jövőbeli megerősödéséhez.⁴¹

Összességében véve megállapíthatjuk, hogy a szélsőjobboldal komplex ideológiát takar. Habár a különböző pártok számos közös tulajdonsággal rendelkeznek, a régióspecifikusság miatt bizonyos kérdésekben eltérő állásponton lehetnek. E tekintetben a manapság gyakran hivatkozott orosz szál jó példának tekinthető, hiszen a volt szocialista blokkban több olyan ország is van, ahol a szélsőjobb – történelmi sérelmek miatt – Oroszországot ellenségnek tekintik.⁴² Valószínűsíthetően ez a helyzet Romániában is, ahol Besszarábia kérdése és az ebből fakadó erős oroszellenesség, valamint Amerika-pártiság érdemi akadályát képezi az együttműködésnek. Mindazonáltal ez nem feltétlenül zárja ki annak a lehetőségét, hogy Oroszország a román szélsőjobboldal által okozott turbulenciákat a maga javára használja ki, de ez a téma további vizsgálatot igényel. A 90-es évek ugyanakkor a román szélsőjobboldal felemelkedésének időszaka: a PRM agresszív, kisebbségellenes retorikájával jelentős választói tömeget tudott megszólítani és meghatározó befolyásra tett szert a román politikában. Ennek a korszaknak a csúcspontja a 2000-es elnökválasztás, ahol a párt jelöltje, Corneliu Vadim Tudor több mint 33%-ot szerzett a második fordulóban. Azonban a siker egyúttal

39 Tudose: A székelyek a zászlóik mellett fognak lógni. *Transindex.ro*, 2018. január 11. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.

40 Ezzel kapcsolatban lásd például: Szakértő: egyértelműen a magyar közösséget fenyegette Mihai Tudose. *Maszol.ro*, 2018. január 13. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Tudose szerint rosszul értelmezték az „akasztásos” nyilatkozatát. *Maszol.ro*, 2018. január 15. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Kelemen Hunor: az Európai Unióban nem maradhat funkcióban az a miniszterelnök, aki Tudoséhoz hasonló kijelentéseket tesz. *Transindex.ro*, 2018. január 12. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Bekérették a román nagykövetet Tudose mondatai miatt. *Transindex.ro*, 2018. január 12. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Külügyminisztérium: Tudose kijelentései nem magyarellenesek. *Transindex.ro*, 2018. 01. 12. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Kelemen Hunor azt várja, hogy a politikai vezetők állást foglaljanak Tudose nyilatkozatai kapcsán. *Transindex.ro*, 2018. 01. 12. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Dragnea és a PSD nyilvánosan elhatárolódott Mihai Tudose akasztós fenyegetőzésétől. *Transindex.ro*, 2018. január 23. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Csak figyelmeztetést kapott Tudose az „akasztásos” kijelentése miatt a CNCD-től. *Transindex.ro*, 2018. február 7. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.; Lemond Mihai Tudose miniszterelnök. *Transindex.ro*, 2018. január 15. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 15.

41 Cinpoes, 2012. *The Extreme Right*, i.m. 9–10.

42 Ennek kapcsán lásd például: Wierenga, Louis: Russians, Refugees and Europeans: What shapes the discourse of the Conservative People’s Party of Estonia? *Uptake Working Paper*, 2017. 6. Letöltés helye: www.uptake.ut.ee; letöltés ideje: 2021. 01. 09.

a lejtmenet kezdetét is jelentette a pártnak: képtelen volt adaptálódni az új viszonyokhoz és fokozatosan elvesztette a szavazóit, végül 2008-ban a parlamentből is kiesett. A romániai példa tehát jól mutatja azt a kihívást, amellyel a szélsőjobboldali pártoknak szembe kell nézniük: a rövid felemelkedés időszaka után általában nagyon nehéz a megkapaszkodás, a sikert több esetben is gyors hanyatlás követi. Azok a pártok tudnak tartósan fennmaradni, amelyek folyamatosan képesek adaptálódni (pl. Nemzeti Front, Osztrák Szabadságpárt). A Nagy-Románia Párt bukása ellenére azonban nem tűntek el Romániából a szélsőjobboldali erők, a parlamenten kívül továbbra is jelen voltak, folyamatosan fenntartva az előítéleteket a társadalomban. Ez pedig megteremtette annak a lehetőségét, hogy a megfelelő alkalmat kihasználva visszatérjen a szélsőjobb a román parlamentbe. Erre végül csak több mint 10 év után, a 2020. decemberi választásokon került sor, ahol nagy meglepetésre az alig egy éve alakult AUR 9%-ot kapott. A következő fejezetben éppen ezért a párt ideológiáját és a siker okait fogjuk megvizsgálni, kitérve az orosz szál kérdésére is. Vajon milyen hasonlóságok fedezhetők fel a PRM és az AUR között?

Az AUR párt ideológiája és sikerének okai

A Nagy-Románia Párt bukása után több mint tíz esztendeig nem volt jelen szélsőjobboldali párt a román parlamentben. Ez pedig gyakran hivatkozási alapul szolgált egyes román politikusok, elemzők számára, mondván Romániában nem figyelhető meg a különböző radikális pártok előretörésének európai trendje. Habár ez látszólag igaz volt, ahogy az előző fejezetben is említettük, ettől függetlenül ebben az időszakban is megtalálhatók voltak a szélsőséges politikusok a román parlamentben, csak nem önálló pártban, hanem a fősodratú erőkben. Éppen ezért azt mondhatjuk, hogy ténylegesen nem szűnt meg a szélsőjobb, csak átalakult, és várt a számára kedvező alkalomra, hogy ismét nyíltan megmutathassa magát. Erre végül a 2020. decemberi választásokon került sor,⁴³ ahol – többek között a koronavírus-járványnak is köszönhetően – rekordalacsony részvétellel (33,3%) mellett 9%-os eredménnyel bejutott a parlamentbe a Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR), noha a közvéleménykutatók korábbi mérései⁴⁴ alapján jó eséllyel nem lépte volna át az 5%-os küszöböt.⁴⁵ Ezt a szakértők egyrészt annak tudják be, hogy a közvéleménykutatások maguk is propagandaeszközként funkcionáltak, mellyel választásokat lehet befolyásolni, másrészt a választók jelentős része – különösen az AUR szavazói

43 Parlamentare 2020/BEC. *Agerpres.ro*, 2020. december 9. Letöltés helye: www.agerpres.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 05.

44 Ezzel kapcsolatban lásd részletesen az 5. lábjegyzetet.

45 Chiru, 2020. Protest, abstention and unpredictability, i.m.

– bizalmatlanok az intézményekkel szemben és a választások előtt nem vallották be a valós politikai preferenciájukat. A bizalmatlanság szintjét jól jelzi, hogy az államfőbe, a parlamentbe és a kormányba vetett bizalom egy 2020. novemberi felmérés szerint nem éri el a 10%-ot, és az első helyen végzett egyházban is csak 35%-ban bíznak. Mindezek pedig megágyaznak egy olyan általános hangulatnak, mely a szélsőséges pártok számára kedvező.⁴⁶ A román politikai kultúra tehát úgy tűnik, hogy átalakulóban van, amelyet magyar szempontból többen is aggodalommal szemlélnék, mivel a frissen bejutott AUR retorikája, valamint vezéralakjai egyértelműen magyarellenesek. Ez viszont tovább fokozhatja a magyar közösséggel szemben az elmúlt néhány évben kialakult negatív politikai diskurzust, amelyre a választásokat megelőző fejlemények (különösen az úzvölgyi incidens) korábban már utaltak. Vajon mi áll az AUR sikerének hátterében? Hogyan sikerült megszólítania az apátiába zuhant választókat? Az elkövetkezőkben többek között ezekre a kérdésekre keressük a választ a párt ideológiájának, kulcsfiguráinak, valamint a siker tényezőinek elemzésével.

Ezzel kapcsolatban elsőként fontos kiemelnünk, hogy egy rendkívül fiatal pátról van szó: a szervezetet George Simion – aki a párt egyik társelnöke – alapította 2019 decemberében, miután az európai parlamenti választáson kudarcot vallva nem szerzett mandátumot.⁴⁷ Róla tudni kell, hogy egyben a Cselekvés 2012 Unionista Platform alapítója is, mely több civil szervezetet is tömörítve Románia és Moldova egyesüléséért küzd. Ennek keretében Simion az elmúlt évek során számos egyesüléspárti akciót szervezett a szomszédos országban, ahonnan emiatt többször is kitiltották. 2018-ban például, amikor a Centenárium melletti menet próbált belépni az országba, de azt megtagadták tőle, akkor óriási botrányt csapott, ezzel is felhívva magára a közvélemény figyelmét. Akciói nem korlátozódnak kizárólag az unionista mozgalmakra, szinte minden nagyobb médiaérdeklődést kiváltó eseményen részt vett az elmúlt évek során, legyen szó akár a verespataki aranykitermelésről vagy a koronavírus-járványról. Ezek közül talán a legnagyobb tette az úzvölgyi incidensben játszott szerepe, ahol magát áldozatként beállítva (állítása szerint a temetőben magyar szélsőségesek megverték) sikerült elérnie, hogy nem sokkal azután a futballhuligánok rohamozzák meg, és foglalják el a temetőt. Ennek köszönhetően tett szert tulajdonképpen országos ismertségre. Mindezeket túl George Simion nevéhez fűződik a *Honor et Patria* és az *Együtt a trikolor alatt* (Uniti Sub Tricolor) nevű szurkolói egyesületek megalapítása is, melyek rendszeresen elkísérik a román labdarúgó-válogatottat az idegenbeli mérkőzéseire. Ezek során pedig előszeretettel gyalázzák a magyar kisebbségeket, miközben különböző legionárius/fasiszta és más gyűlölködő molinókat

46 Barabás T. János: A 2020. decemberi romániai parlamenti választások és a várható bukaresti politika. *KKI Elemzések*, 2020. 97. 1–12, itt: 4–6. Letöltés helye: www.kki.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 10.

47 Farkas Réka: Mit takar az AUR aranya? *3szek.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.3szek.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 16.

feszítenek ki a stadionokban. Emiatt viszont már többször is megbüntették a román labdarúgó-válogatottat.⁴⁸

A párt másik társelnöke, Claudiu Târziu, korábban a Szövetség a Családért nevű szervezet vezetője volt, amely hangadója volt annak a 2018-as elbukott népszavazási kezdeményezésnek, ahol a kezdeményezők az azonosneműek házasságának tilalmát kívánták rögzíteni a román alkotmányban.⁴⁹ Szemben Simionnal, ő nem keveredett még hasonló botrányokba,⁵⁰ ugyanakkor köztudott, hogy korábban homofób tartalmakat osztott meg, illetve néhány éve dicsőítette a Vasgárdát.⁵¹ Utóbbi kapcsán érdemes megemlítenünk, hogy a neolegionárius mozgalommal összefüggésbe hozott *rostonline.ro* kiadvány szerkesztője is egyben.⁵² A kampány alatt azt hangoztatta, hogy az AUR célja – a régi pártok leváltásával – a rendszer megreformálása a nemzeti érdekek alapján.⁵³ Végezetül fontos róla tudni, hogy erős kapcsolatokkal rendelkezik a román ortodox egyházban, aminek – ahogy azt később részletesen is látni fogjuk – döntő jelentősége van mind a párt arculata, mind a választási siker szempontjából.⁵⁴

Az AUR harmadik erős embere Dan Tanasa, aki az általa 2014-ben létrehozott Méltóságért Európában Polgári Egyesület (ADEC) vezetőjeként az elmúlt évek során rengeteg pert indított a magyar szimbólumok, feliratok ellen, melyek döntő többségét meg is nyerte. Továbbá Simion mellett ő is aktívan részt vett az úzvölgyi incidens kirobbantásában.⁵⁵ Érdekes, hogy az ezzel kapcsolatban tett kijelentéseit az orosz *Sputnik* internetes portál kifejezetten üdvözölte.⁵⁶ Egyébként a 2019. decemberi választásokon a párt Maros megyei listavezetőjeként szerzett mandátumot.⁵⁷ Tevékenységét a parlamentben lényegében ott folytatta, ahol a civil életben abbahagyta: most azon háborodott fel, hogy a Hivatalos

48 Szócs Levente: Mi áll az AUR mögött, és hogyan kavarhatja fel ez a párt a román politikát? – *Maszol. EuroCom – Romániai Sajtófigyelő*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.eurocom.wordpress.com; letöltés ideje: 2021. 01. 16.

49 Ionescu, Costin: Far-right, populist movement rises out of nowhere to become fourth largest party amid unprecedented voter apathy in Romania parliamentary elections. *G4Media.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.g4media.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 16.

50 Cernat, Maria: Parliamentary Elections in Romania – The fall of ‚Dracula Politics’. *Transform!Europe*, 2020. december 10. Letöltés helye: www.transform-network.net; letöltés ideje: 2021. 01. 16.

51 Barberá, Marcel Gascón: Rookie Nationalist Party Makes Shock Entry into Romania’s Parliament. *Balkaninsight.com*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.balkaninsight.com; letöltés ideje: 2021. 01. 16.

52 Szócs, 2020. Mi áll az AUR mögött, i.m.

53 Ionescu, 2020. Far-right, populist movement rises, i.m.

54 Veczán Zoltán: A jó, a rossz és a csúf – íme az új román ortodox-sóvén párt és vezetői. *Mandiner.hu*, 2020. december 15. Letöltés helye: www.mandiner.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 17.

55 Clark, Roland: Is fascism returning to Romania? *OpenDemocracy*, 2020. december 22. Letöltés helye: www.opendemocracy.net; letöltés ideje: 2021. 01. 17.

56 Ionescu, 2020. Far-right, populist movement rises, i.m.

57 Vörös Szabolcs: „Hasonlók a céljaink, mint a Fidesznek” – portré az új román szélsőjobbról. *Válaszonline.hu*, 2021. január 8. Letöltés helye: www.valaszonline.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 17.

Közlöny magyar nyelven is megjelenik. Szerinte ugyanis „*Románia az egyedüli ország a világon, ahol az állam Hivatalos Közlönyét nem csak az állam hivatalos nyelvén jelentetik meg, azonnal ki kell javítani ezt a gyalázatot*”. Látható tehát, hogy egyből igyekeznek kihasználni az új szerepköréből fakadó lehetőségeket is, ha magyarellenességről van szó.⁵⁸

A fenti személyeken túlmenően a párt arculatát az alábbi politikusai is jól jellemzik:

- Sorin Lavric filozófus, egy román irodalmi magazin szerkesztője,⁵⁹ aki azzal vált híressé, hogy egy olyan könyvet adott ki, amely nyíltan nőgyűlölő gondolatokkal van tele.⁶⁰ Szintén őhöz fűződik az a kijelentés is, miszerint a román Nyugat-Európából való visszatérése nem más, mint egy társadalmi katasztrófa.⁶¹ A közelmúltban azzal került be a nyilvánosságba, hogy a szenátus pódiumáról méltatta a korábbi vasgárdistát, Valeriu Gafencut. Az akció kapcsán az Elie Wiesel Holokausztkutató Intézet megbotránkozott, a sajtó pedig rögtön felkapta az esetet, utalva arra, hogy a párt képtelen elszakadni a vasgárdista gyökereitől.⁶²
- Diana Șoșoacă ügyvédnő, újdonsült képviselő. Noha nem tartozik az AUR alapítói közé – mivel a Ninel Peia által alapított Román Nép Pártnak a tagja és a két párt közötti együttműködésnek köszönhetően került a parlament-be⁶³ –, meghatározó személyiségnek számít, aki mindig képes magára a figyelmet felhívni. Ennek kapcsán a legnagyobb akciója az volt, amikor a bíróságon képviselte Teodosie konstancai érseket, miután az egyházfő jogilag akarta kikényszeríteni, hogy megtarthassanak egy Szent András-zarándoklatot, noha az ilyen jellegű cselekményeket a koronavírus-járványra hivatkozva betiltották.⁶⁴ Máskor pedig azzal áll elő, hogy fegyverviselési engedélyt kell kiváltania, mivel úgy érzi, hogy az életére törnek.⁶⁵ Legutóbbi tette is illeszkedik ebbe a sorba, ahol egy vendéglői mulatságon vett részt – a járványügyi előírásokat megszegve – szájmaszk nélkül. Erről az eseményről videót is készített, amit kipoztolt a

58 Dan Tanasának most éppen az a baja, hogy magyarul is megjelenik Románia Hivatalos Közlönye. *Fóter.ro*, 2021. március 3. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 03. 04.

59 Heil, Andy – Popescu, Andrei Luca – Andrei, Cristian: Surprise, Gold' Rush Hurtles Right-Wing Party Into Thick Of Romanian Politics. *Radio Free Europe*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.rferl.org; letöltés ideje: 2021. 01. 17.

60 Cernat, 2020. Parliamentary Elections in Romania, i.m.

61 Turp-Balazs, Craig: Romania's wake up call. *Emerging Europe*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.emerging-europe.com; letöltés ideje: 2021. 01. 17.

62 Antiszemita vasgárdistát istenített az AUR szenátora, a holokauszt-kutató intézet kiakadt. *Transindex.ro*, 2021. február 26. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 03. 01.

63 Ilyen az „aranyélet”: hatalmi harcok, feszültségek az AUR-ban. *Transindex.ro*, 2021. február 3. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 15.

64 Vörös, 2021. Hasonlók a céljaink, i.m.

65 GyCsaba: Fegyvert ragadna az AUR üdvöskéje, mert attól tart, el akarják tenni láb alól. *Fóter.ro*, 2021. január 18. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 01.

Facebook-oldalára. Ebben gyakorlatilag arra bízta a rajongóit, hogy hagyják figyelmen kívül a hatósági előírásokat. Ráadásul ez még nem minden: a *Noi suntem români* kezdetű katonai indulóval az egészségügyi korlátozásokért felelős Raed Arafatnak is üzent, egyesítve ezzel a román szélsőjobboldali ideológiát a vírusszkeptikusággal.⁶⁶ Azonban ez az akció már pártjának is sok volt: kizárták a képviselőt a parlamenti frakcióból.⁶⁷

- Olyan parlamenti mandátumot szerzett személyek mint Nicolae Roman vagy Francisc Tobă tábornokok, akik a karhatalom oldalán vettek részt az 1989-es romániai forradalomban. Előbbi a temesvári, míg utóbbi a közel 100 halálos áldozatot követelő nagyszabású vérengzésben érintett.⁶⁸ Társadalmi nyomás hatására Francisc Tobă később megpróbálták visszaléptetni,⁶⁹ azonban nem jártak sikerrel, mivel a mandátumát igazolta a képviselőház plénuma.⁷⁰
- Számos, köztörvényes bűncselekményekkel hírbe hozható párttag. Ilyen például a nemrég szintén kizárt⁷¹ Ioan Mihai Lasca, az AUR Bihar megyei képviselőjelölti listavezetője, aki ellen bankautomaták kirablása gyanújával emelt vádat a DIICOT⁷² (Szervezett Bűnözés Elleni Ügyészség), vagy Petrea Sandu, a Vaslui megyei Murgeni alvilági életének közismert figurája, akinek a nevéhez több erőszakos botrány is köthető.⁷³

A fentiek alapján egy olyan párt képe rajzolódik ki, mely az elitellenes hullámot megragadva sikerrel aknázza ki a vírustagadásban rejlő lehetőségeket, neolegionárius, illetve más szélsőjobboldali mozgalmakhoz kötődik,⁷⁴ valamint az ortodox egyházzal is jó kap-

66 Şoşoacă bulizott: hazafias nótákat énekelt, Arafatnak is küldött egy dalt (videó). *Transindex.ro*, 2021. február 6. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 20.

67 Kizárta soraiból botrányhőső szenátorát a szélsőséges AUR. *Krónika.ro*, 2021. február 10. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 20.

68 Veczán, 2020. A jó, a rossz és a csúf, i.m.

69 Visszalépteti az AUR a „gyanús” 1989-es múlttal rendelkező parlamenti képviselőjét. *Krónika.ro*, 2020. december 19. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 18.

70 Hiába szabadult volna az AUR saját képviselőjétől, az alsóház visszaigazolta mandátumát. *Krónika.ro*, 2021. február 17. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

71 Az AUR a bankautomaták kirablásával vádolt képviselőjét is kirúgta. *Transindex.ro*, 2021. február 11. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

72 Bankautomaták kirablása gyanújával emelt vádat a DIICOT az AUR Bihar megyei képviselője ellen. Testi sértésért el is ítélték. *Transindex.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 18.

73 Béel: Összenő, ami összetartozik: hírhedt alvilági klánvezér a szélsőséges AUR büszke új tagja. *Főtér.ro*, 2020. december 20. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 18.

74 E tekintetben figyelemreméltóak Izrael bukaresti nagykövetének a gondolatai: „A választások eredménye azonban aggodalomra ad okot. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy egy szélsőséges pártnak, amelynek tagjai egy része holokausztagadó, sikerült bejutnia a parlamentbe. Emiatt figyelemmel fogjuk kísérni ezen alakulat politikai és társadalmi fejlődését. Ugyanezt várjuk a román társadalomtól is.” Erről részletesen lásd: Izraeli nagykövet: nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy egy szélsőséges párt bejutott a parlamentbe.

csolatokat ápol, és nem mellékesen magyarellenes húrokat is penget, ha abban további népszerűsítésért potenciált lát. Habár establishment-ellenes alakulatról van szó, nem a semmiből jött: a háttérben jól kiépített struktúrára támaszkodhatott. Egyrészt ott voltak a korábbi szélsőséges pártok (elsősorban a PRM) szervezetei, emberei. Másrészt, ahogy azt Horváth István, a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet igazgatója is megjegyzi, az AUR és az ortodox egyház szervezeti holdudvara között erősek a kötelékek (pl. Ortodox Egyetemisták Szövetsége – ASCOR), ahol az egyik vezető a párt parlamenti képviselőjelöltje.⁷⁵ Harmadrészt a párt stabil anyagi háttérrel is rendelkezik.⁷⁶ Ez a szervezeti háló pedig lehetővé tette számukra, hogy sokkal több helyen tudjanak jelölteket állítani. Mindezek nyomán az AUR nemcsak szervezeti, hanem ideológiai értelemben is jóval többet jelent, mint a korábbi PUNR vagy PRM: egyértelmű víziói vannak. Ennek értelmében tehát nagyon leegyszerűsítő, ha pusztán szélsőjobboldali pártként tekintünk rájuk, hiszen programjuk számos konzervatív elemet is tartalmaz.⁷⁷

Amennyiben a párt programját alaposan szemügyre vesszük, akkor kiderül, hogy lényegében véve négy pillére épül: hit, szabadság, család és haza. Ennek alapján többek között kijelentik, hogy:

- a keresztény hit a politikájuk vezérelve, az ateizmus eltávolítását,
- elutasítják az azonos neműek házasságát, kiállnak a hagyományos családmódel mellett,
- az élet pártján állva csak nagyon kevés esetben tartják elfogadhatónak az abortuszt,
- szerintük az anyanyelv, a hit és az etnikai hovatartozás határozzák meg az embert,
- nem kérdőjelezzik meg az ország uniós tagságát, de elvetik az Európai Egyesült Államok eszméjét,
- kiemelt fontosságúnak tartják a szabadságjogokat, azonban ebbe nem tartozik bele a gender, a politikai korrektség vagy a multikulturalizmus,
- bevándorlásellenesség,
- kiállnak Románia és Moldova békés egyesülése, valamint a határon túli románok jogainak védelme mellett,
- az egységes és oszthatatlan nemzetállam elvét vallva fel kívánják lépni az országon belüli irredenta törekvésekkel szemben, valamint elutasítják az egyes föderalizációs és autonomista törekvéseket,

Krónika.ro, 2020. december 11. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 18.

75 Szócs, 2020. Mi áll az AUR mögött, i.m.

76 Barabás, 2020. A 2020. decemberi romániai parlamenti választások, i.m. 8–9.

77 Szócs, 2020. Mi áll az AUR mögött, i.m.

- kiegészítő jelleggel magánegészségügyi biztosítási rendszert vezetnének be,
- részidős és távmunkát szorgalmazznak, elsősorban az anyák esetében,
- deregulációt és alacsonyabb adókat vezetnének be a befektetők megnyerésért,
- támogatnák a kis vállalkozásokat és élelmiszergyártókat a nagy nyugati cégekkel szemben, akik csak a profitot viszik ki az országból (protekciónizmus),
- önellátást szorgalmazznak az energia terén,
- elvetik a jelenlegi járványügyi intézkedéseket, beleértve a maszkhasználatot.⁷⁸

A programpontok közül számunkra talán a legérdekesebb az unionista álláspont, valamint a külhoni románok jogvédelme és a párt kisebbségellenessége között feszülő ellentét.

Az előbbi tekintetében – hasonlóan a PRM-hez – a program kemény kritikával él. Ugyanis kijelenti, hogy a hagyományos pártok politikájának köszönhető, hogy az ország lakosságának a fele elvándorolt és az AUR az a párt, amely meg tudja valósítani a románok egységét, függetlenül attól, hogy Bukarestben, Jászvásáron, Temesváron, Csernyovicban, a Timok völgyében, Olaszországban vagy Spanyolországban élnek.⁷⁹ Érdemes megjegyezni, hogy a külhoni románok jogvédelme kapcsán követendő példának tartják a magyarországi gyakorlatot. George Simion, a párt társelnöke legutóbb ugyanis így fogalmazott: *„A budapesti kormány támogatja a határon túli magyarságot – nem csak Romániában –, és ez példaként szolgálhat Románia számára ebből a szempontból, a román kormánynak is kellene támogatnia a kisinyói vagy a csernovici románokat, és oda kellene figyelnie a Nyugat-Európában született fiatalokra is”*. Ellenben gyanakvóan tekint a magyar kormány erdélyi gazdaságfejlesztő programjára, szerinte erre Romániának mindenképp reagálnia kellene.⁸⁰ Mindezekhez pedig szorosan kapcsolódik az a törekvés, mely Románia és Moldova békés egyesülését szorgalmazza. E téren a párt kifejezetten aktívnak mondható, George Simion társelnök például rendszeresen szervez egyesülepárti, gyakran kitiltással végződő akciókat a szomszédos országba. Továbbá a parlamenti választásokat követő kormányalakítási konzultáción egy sajátos performansz keretében egy irredenta térképet is átadott ajándék gyanánt Klaus Iohannis államfőnek a következő szavakkal: *„Átadtam Iohannis elnöknek egy Nagy-Románia térképet, a teljes Romániáét, a Dnyesztertől a Tiszáig, úgy, ahogy azt Mihai*

78 Összefoglaló a programjuk főbb pontjairól angol nyelven a honlapjukon: www.partidulaur.ro/english. További részletek az alábbi cikkekben: Az AUR „isten nevében” lép fel az abortusz és a kisebbségek ellen, védi a keresztényeket és megreformálná az EU-t – pártprogram. *Transindex.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 19.; Cernat, 2020. Parliamentary Elections in Romania, i.m.; Barberá, 2020. Rookie Nationalist Party, i.m.

79 Pataky István: Fociultrák ortodox egyházi köntösben – Honnan indult, és merre tart a választások nagy meglepetését okozó AUR? *Kronika.ro*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 20

80 A magyar sportpolitikát dicsérte a sovinsizta román pártvezér. *Mandiner.hu*, 2021. február 12. Letöltés helye: www.mandiner.hu; letöltés ideje: 2021. 02. 26.

Eminescu ránk testálta. A térkép nagyon zöld volt. Nagyon sok erdőnk volt. És vészjelzést adtam Románia erdősegeire vonatkozóan.⁸¹

Ezzel szemben viszont eddigi megnyilatkozásaikból, tetteikből egyértelműen az derül ki, hogy ez a védelem nem illeti meg az országban élő nemzeti kisebbségeket, amelyet jól mutat, hogy ideológiájuk szerves részét képezi a nyílt magyarellenesség. Ezt talán legjobban a korábban már említett úzvölgyi incidens mutatja, melyet meglovagolva tettek szert jelentős népszerűsége. Ráadásul programjukban is találhatóak utalás szintjén magyarelles elemek, úgymint: Magyarországon és a szomszédos államokban genocídiumot hajtanak végre a román kisebbség ellen; Hargita, Kovászna, Maros megyében a magyarok elnyomják a románokat vagy mindennemű autonómiatörekvést meg kell akadályozni.⁸² Emellett a választások után közvetlenül George Simion, a párt társelnöke az RMDSZ betiltását szorgalmazva így fogalmazott: „Az RMDSZ-nek nincs helye Románia parlamentjében. Tiszteljük a romániai magyar közösséget, vannak magyar etnikumú jelöltek is az AUR-ban, akik bekerülnek a törvényhozásba. Az AUR azonban ellenzi a politikai pártok etnikai alapon történő létrehozását és működtetését, és ezzel kapcsolatosan országos kampányt kezdeményez az alkotmány módosítására az etnikai alapú politikai pártok betiltása érdekében”.⁸³ Noha magyarellenességük nyilvánvaló, ennek ellenére tagadják, hogy ők azok lennének. Sőt egy frissen megválasztott aradi képviselőjük, Vasile Nagy – aki melleleg magát magyarnak vallja – azt állítja, hogy a párt nem szélsőséges, tagjaik között magyarok és más kisebbségek is vannak, így nem állja meg a helyét a magyarellenesség vádja. Ugyanakkor ő sem ért egyet az etnikai pártok létevel: „Az Európai Unió tagjai vagyunk. Nem alakíthatjuk ki magunk enklávéját etnikai kritériumok alapján. Egység a sokféleségben az én jelszavam. A civilizált országokban mindenütt együtt tudnak működni románok, franciák, albánok és csodákat tehetnek. Nem értek egyet az etnikai szempontok alapján szervezett pártokkal; valamennyien Romániában születtünk, Romániában nőttünk fel, Romániában dolgozunk, Romániában élünk”.⁸⁴ E tekintetben – ahogy Illyés Gergely is fogalmaz – jelentős hasonlóságot mutat az AUR a korai Jobbikkal, amely szintén tagadta, hogy szélsőségesek és cigányellenesek lennének.⁸⁵ Éppen ezért egyáltalán nem alaptalan az aggodalom, hogy a párt tevékenységével, megnyilatkozásaival hozzájárulhat a magyarelles diskurzus fokozódásához. Kulcsár Árpád szerint az elkövetkező parlamenti ciklusban a fősodratú román pártok jó eséllyel kevésbé fognak tudni ellenállni egy-egy magyarelles kezdeményezés elfogadásának, ami az RMDSZ-t is

81 Jean Sțay: Találja ki, mekkora-románias ajándékot vitt az AUR-os George Simion Klaus Iohannisnak! *Főtér.ro*, 2020. december 14. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 20.

82 Barabás, 2020. A 2020. decemberi romániai parlamenti választások, i.m. 8.

83 FRISSÍTVE: Elkezdődött: az AUR betiltaná az RMDSZ-t. *Transindex.ro*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 20.

84 Magyarnak vallja magát az AUR aradi képviselője, aki szerint leáldozott már az etnikai politizálás ideje. *Transindex.ro*, 2020. december 11. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

85 Veczán, 2020. A jó, a rossz és a csúf, i.m.

csapdahelyzetbe kényszerítheti, mivel egy ilyen esemény bekövetkezésekor nagy lesz rajta a nyomás, hogy mondja fel a koalíciót.⁸⁶ Talpas Botond úgy látja, hogy az AUR-ral visszatér a Funar – Vadim Tudor-féle magyarellenesség a nyílt politikai térbe.⁸⁷ Illyés Gergely pedig attól tart, hogy a párt ugyan a felszínen mérséklődik, viszont ezzel párhuzamosan elfogadottá teszi a látens magyarellenességet.⁸⁸

Az AUR eddigi megnyilatkozásai, tettei tükrében tehát van miért aggódni. Azonban ezzel párhuzamosan adódik a kérdés: vajon kik szavaztak erre a pártra? Nos, e tekintetben találó Barabás T. János megállapítása, aki a modernizációban vesztes társadalmi rétegek pártjának nevezte az AUR-t.⁸⁹ Ide elsősorban a fiatal, döntően 30 év alatti, kisvárosokban – Románia keleti felén és Erdélyben – élő fiatalok, valamint a diaszpórában⁹⁰ élők tartoznak,⁹¹ akiket a párt sikeresen meg tudott szólítani az establishment-ellenes retorikájával, a vírus- és oltásellenességgel, a mélykonzervatív és esetenként nyíltan szélsőséges ideológiai elemekkel.⁹² Ehhez viszont a pusztá magyarellenesség kevés lett volna, inkább csak kapudrog volt, azzal váltak ismertté.⁹³ A jó választási eredményt alapvetően az alábbi faktorok kiaknázása, illetve megléte teremtette meg:

- erős közösségimédia-jelenlét,
- szemben más szélsőjobboldali párttal, képesek voltak koherens üzeneteket megfogalmazni a vírusszkeptikus és oltásellenes tábor felé,
- szoros kapcsolatok az ortodox egyházzal,
- diaszpórában (Spanyolország, Olaszország, Franciaország, Németország, Egyesült Királyság) élők megszólítása (az AUR az itteni szavazatok közel negyedét szerezte meg),
- titkosszolgálati beágyazottság.

86 Kulcsár Árpád: Az AUR teljesen át fogja formálni a román politika lelkét. *Transindex.ro*, 2020. december 9. Letöltés helye: www.welemenyt.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

87 Szalma György: A szélsőséges magyarellenesség visszatérése komoly veszély. *Demokrata*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.demokrata.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

88 Veczán, 2020. A jó, a rossz és a csúf, i.m.

89 Barabás, 2020. A 2020. decemberi romániai parlamenti választások, i.m. 8.

90 Bortun, Vladimir: Romanian legislative elections in the diaspora: record participation and the emergence of the nationalist vote. *Migrademo*, 2020. december 14. Letöltés helye: www.migrademo.eu; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

91 Heil – Popescu – Cristian, 2020. Surprise, Gold' Rush Hurtles, i.m.

92 Barberá, 2020. Rookie Nationalist Party, i.m.

93 Veczán Zoltán: 10 százalékot is kaphatott volna az RMDSZ – Pászkan Zsolt a Mandinernek. *Mandiner.hu*, 2020. december 7. Letöltés helye: www.mandiner.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

Ezek közül célszerű néhányat részletesebben is megvizsgálunk.

Az ortodox egyházzal való szoros kapcsolatot már az előbbiek során említettük. Ehhez csak annyit tennénk még hozzá, hogy az elemzők körében egyetértés van e tekintetben.⁹⁴ Egyedül ennek a mértéke a kérdéses.⁹⁵ Éppen ezért elsőként az erős közösségimédia-jelenlétet érdemes szemügyre venni. Ennek kapcsán fontos kiemelni, hogy az AUR – más pártokkal szemben – lényegében véve a közösségi média színterére helyezte a hangsúlyt, és nem törekedett arra, hogy a hagyományos (TV, rádió) médiában is megjelenjen. Ez pedig egy kifejezetten sikeres lépés volt a részükről, hiszen így szinte folyamatosan tudtak kampányolni, és el tudták érni azokat a szavazókat, akik fogékonyak az ideológiájukra, különösen a román diaszpórában.⁹⁶ Továbbá elkerülhették azokat a kritikákat, amelyeket a hagyományos médiában óhatatlanul is megkaptak volna.⁹⁷ Amennyiben a számokra pillantunk, akkor azt mondhatjuk, hogy az AUR a láthatóságot tekintve a második helyen végzett a kampányidőszakban, lényegesen megelőzve a legtöbb parlamenti mandátumot szerző szociáldemokratákat. A politikusok esetében pedig George Simion társelnök messze lekörözte a második helyen végzett Rareș Bogdant (PNL), aki mindössze negyedannyi láthatóságot tudott elérni.⁹⁸

Habár a külső szemlélő számára az AUR egy rendkívül diffúz szervezetnek tűnik, a párt a heterogén táborának olyan koherens üzeneteket tudott megfogalmazni, amelyekkel sikerrel szólította őket az urnákhoz. E tekintetben elsősorban azt érdemes megjegyezni, hogy szemben más szélsőjobboldali pártokkal, képes volt a saját javára fordítani a koronavírus-járványból fakadó helyzetet, különösen a vírusszkepticizmust és az oltásellenességet.⁹⁹ Ez döntően annak volt köszönhető, hogy a kormányzati intézkedések átgondolatlanok és ellentmondásosak voltak, ráadásul sokszor a hivatalos magyarázatokkal is elmaradtak a hatóságok. Ilyen körülmények közepette nem meglepő, hogy a választások előtt óriási volt a társadalmi bizalmatlanság: a választók 60%-a ellenezte a korlátozó intézkedéseket. Ráadásul ebbe a körbe az ortodox egyház is beletartozott, mivel a járványügyi intézkedések ellehetetlenítették a tömegrendezvényeiket (pl. búcsú). Ennek köszönhetően pedig az egyház és az állam között rendkívül feszültté vált a viszony, amely végül az egyházat

94 Babos Krisztina: Ki áll az AUR sikere mögött? Putyin, Johannis, az egyház vagy a deep state? *Transindex.ro*, 2020. december 14. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 01. 21.

95 Az egyértelmű, hogy számos pap nyíltan is kampányolt az AUR mellett, de bizonyíték van arra is, hogy egyes egyházi vezetők a párt támogatására buzdítottak (pl. WhatsApp-csoportokban), továbbá az is sokatmondó, hogy egyes egyházi televíziók (Trinitas TV) is közvetítették a párt üzeneteit.

96 Heil – Popescu – Cristian, 2020. Surprise, Gold' Rush Hurtles, i.m.

97 Babos, 2020. Ki áll az AUR sikere mögött? i.m.

98 Flash Report – Romanian Elections. *Iribeaconproject.org*, 2020. december. Letöltés helye: www.iribeaconproject.org; letöltés ideje: 2021. 01. 22.

99 Ezzel kapcsolatban lásd például: Quent, Matthias: Losers in the crisis? Europe's radical right wing in the COVID-19 pandemic. *IDEES*, 2020. szeptember 3. Letöltés helye: www.revistaidées.cat; letöltés ideje: 2021. 01. 22.

fokozatosan az AUR támogatása felé tolta (pl. Claudiu Târziu társelnökkel több pap is közösen fényképezkedett, gyakorlatilag felszólítva a híveket a pártra való szavazásra).¹⁰⁰ Másodsorban a párt a kampányidőszak alatt olyan képet festett magáról, amely kiáll a szabadságjogok védelme és az átlagemberek érdekei mellett. Többek között ezt a narratívát erősítette, hogy állításuk szerint:

- a kormány meg akarja akadályozni, hogy az emberek szavazhassanak,
- a lezárások ellehetetlenítik a nemzeti ünnepek megünneplését,
- a kormány túlzott jogköröket ruházna a rendőrségre, amely veszélyeztetné a szabadságjogokat,
- a kisvállalkozások és az élelmiszergyártók oldalára kell állni a külföldi nagyvállalatokkal szemben, amelyek csak a profitot viszik ki az országból,
- Romániának energetikai szempontból önellátónak kell lennie.¹⁰¹

Szintén figyelemreméltónak tekinthető, és a sikerhez döntő mértékben hozzájárult, hogy az AUR széteszlatta azt a képzetet, hogy a román diaszpóra a jobboldali-liberális pártokra (PNL, USR PLUS) szavaz, és az európai értékeket hordozva az ország hajtóerejét jelenti. Ugyanis nagy meglepetésre gyakorlatilag minden negyedik külföldi román állampolgár a pártra szavazott, amely – a magas részvétel miatt – több mint 66 ezer szavazatot jelentett. Ezzel az AUR majdnem annyi szavazatot kapott, mint az újonnan felálló kormánykoalíció gerincét képező PNL. Különösen a ciprusi és az olaszországi diaszpóra tett ki magáért, ahol az AUR közel 40%-ot szerezve első helyen végzett, de a németországi vagy a spanyolországi eredmények is kifejezetten jók voltak (itt a párt második helyen végzett). A siker hátterében egyértelműen az áll, hogy a párt megérezte a lehetőséget, és fel tudta építeni azt a stratégiát, amellyel ez a szavazótábor megszólítható. Többek között erre utal az a tény, hogy az AUR programjában kiemelt helyen szerepel a diaszpóra,¹⁰² a közösségi médiában a kampányidőszak alatt a párt nagyon erős volt, valamint – szemben más pártokkal – ténylegesen kiállt a járványügyi intézkedések miatt is hátrányosan kezelt diaszpóra mellett, megértve a panaszait. Nem véletlen tehát, hogy több elemző is az első diaszpóra pártként jellemzi az AUR-t. Ez pedig egy olyan helyzet, amellyel a fősodratú pártoknak szembe kell nézniük, ha nem akarják ezeket a szavazókat elveszíteni.¹⁰³

100 Buzás Ernő: Románia: az AUR-jelenség tartós siker lehet. *PCBlog Átlátszó*, 2021. január 3. Letöltés helye: www.pcblog.atlatszo.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 22.

101 Ezzel kapcsolatban lásd például: Barberá, 2020. *Rookie Nationalist Party*, i.m.; Clark, 2020. *Is fascism returning to Romania?* i.m.

102 Ebben többek között kijelentik, hogy „13 évvel az uniós csatlakozás után is intézményi és egyéni diszkrimináció sújtja a külföldi románokat nemcsak a fogadóállam, hanem a román állam részéről is”.

103 Ezzel kapcsolatban lásd részletesen: Ulceluse, 2020. *How the Romanian diaspora helped*, i.m.; Bortun, 2020. *Romanian legislative elections in the diaspora*, i.m.

Végezetül érdemes kitérnünk a titkosszolgálatokkal való kapcsolatokra és az esetleges orosz szálra is. Ugyanis manapság – ahogy azt az előző fejezetben kifejtettük – a szélsőjobboldali pártok kapcsán több szakértő is azon az állásponton van, hogy eredményeiket nemcsak maguknak köszönhetik, hanem van mögöttük egy külső szereplő, Oroszország is. Ezt a nézetet vallja Buzás Ernő is, aki szerint – noha Romániában erős az oroszellenesség – az oroszbarát média közvetett eszközök segítségével, elsősorban a bizonytalanság növelésével (pl. NATO veszélyforrásként való feltüntetése, EU-ellenes szövegek) és az összeesküvéselméletek népszerűsítésével – kihasználva az ortodox egyház dominanciáját és a lakosság vallásosságát – megágyazott a pártnak. Mindezt annak ellenére állítja, hogy a Moldova tekintetében fennálló alapvető érdekkülönbség miatt érdemi kapcsolat nem létezhet a párt és az orosz kormányzat között.¹⁰⁴ Ezzel szemben mások inkább a román mélyállamot, titkosszolgálatot sejtik a párt mögött. Barabás T. János szerint ezt többek között a támogatói kör (Bobby Păunescu és Sebastian Ghiță),¹⁰⁵ a kapcsolatrendszer és az a tény igazolja, hogy az AUR tevékenysége egybeesik a titkosszolgálatok érdekeivel.¹⁰⁶ Hasonló állásponton van Dan Tapalaga is, aki úgy véli, hogy az AUR hazai laboratóriumi termék, mivel vezetői a romániai kulcsfiguráktól és intézményektől kapnak támogatást. Emellett a párt nem rendelkezik karizmatikus vezetővel és területi struktúrákkal sem, amely egyértelműen mesterséges eredetre vall: ha a szponzorok kihátrálnak mögüle, akkor maga a szervezet is megszűnik létezni.¹⁰⁷ Ráadásul a titkosszolgálati vonalat tovább erősíti az a tény is, hogy Romániában a rendszerváltás óta aktívan alakítják a belpolitikát. Ezzel kapcsolatban elegendő arra hivatkozni, hogy kiderült: a Nagy-Románia Párt egykori vezetőjét, Corneliu Vadim Tudort is ők támogatták. Az pedig egyáltalán nem kizárt, hogy korábbi Nagy-Románia párttagok is részt vesznek az AUR tevékenységében.¹⁰⁸ Ugyanakkor viszont Sorin Ioniță, az EFOR szakértője szerint a mélyállami elméletet gyengíti, hogy akkor erről miért nem volt tudomása a titkosszolgálatokhoz közel állónak tartott PSD-elnöknek, Marcel Ciolacunak.¹⁰⁹ Bizonyosság tehát e téren sem állítható.

A fentiek fényében összességében véve úgy véljük, hogy az AUR esetében nem érdemes mindenáron orosz kapcsolatot feltételezni, mivel a párt inkább klasszikus román terméknek

104 Buzás, 2021. Románia: az AUR-jelenség, i.m.

105 Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a párt vezetői igyekeznek mindkét személytől nyíltan elhatárolódni. Ezzel kapcsolatban lásd például: Alex, Cazacu: Cum explică George Simion nepotismul din AUR: "Legislația electorală din România este foarte tâmpită". *Playtech Impact*, 2020. december 10. Letöltés helye: www.playtech.ro; letöltés ideje: 2021. 03. 01.; Popescu, Andrei: Președinții AUR se delimitază public de Bobby Păunescu/Dovezile îi contrazic. *The Epoch Times*, 2020. december 10. Letöltés helye: www.epochtimes-romania.com; letöltés ideje: 2021. 03. 01.

106 Barabás, 2020. A 2020. decemberi romániai parlamenti választások, i.m. 8-9.

107 Ionescu, 2020. Far-right, populist movement rises, i.m.

108 Új ruhában kelt életre a magyarellenes Nagy-Románia Párt? *Hiradó.hu*, 2020. december 9. Letöltés helye: www.hirado.hu; letöltés ideje: 2021. 01. 23.

109 Babos, 2020. Ki áll az AUR sikere mögött? i.m.

tűnik: azokat a toposzokat és attitűdöket képviseli, amelyek jól rezonálnak a román választók számára. Ugyancsak ezt a vonalat gyengíti az a tény is, hogy a párt fő célkitűzése (Románia és Moldova egyesülése) éles ellentétben áll az orosz geopolitikai törekvésekkel, továbbá George Simion társelnök – kategorikusan elutasítva az orosz kötődést – Vladimir Putyint gyilkosnak és diktátornak nevezte, aki veszélyt jelent Romániára és a demokráciára. E tekintetben pedig Magyarországot hozta fel negatív példának, amelyet oroszbarátnak nevezett.¹¹⁰ Természetesen mindez nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a párt esetleges belpolitikai zavarkeltésével indirekt módon az orosz geopolitikai érdekeknek is kedvez.

A fejezet zárásaként azt a megállapítást tehetjük, hogy noha az AUR ideológiáját és személyi összetételét tekintve rendkívül diffúz alakulatnak minősül, jó eséllyel már most sokkal beágyazottabb lehet a román politikai életben, mint a hajdani PRM. Utóbbi ugyanis messze nem alakított ki olyan szoros kapcsolatot az ortodox egyház holdudvarával, mint az AUR, és nem törekedett arra érdemben, hogy a szélsőjobbos ideológiáját mélykonzervatív értékekkel elfedve sokkal több választót tudjon elérni (pl. román diaszpóra). Pedig manapság ez úgy tűnik, hogy már alapfeltétel a szélsőjobboldali pártok számára. Vajon milyen esélye van az AUR-nak, hogy hosszabb távon is részese maradjon a román politikai palettának? Ezt a kérdést a zárógondolatok között fogjuk megvizsgálni.

Konklúzió

A PRM kiesése után több mint egy évtizedig nem volt szélsőséges párt a román parlamentben, melyre a román politikusok előszeretettel hivatkoztak a külföld előtt. Ez azonban a gyakorlatban csak részben volt igaz, hiszen a fősodratú pártokban szép számmal helyet foglaltak szélsőséges politikusok és a közéletből sem tűntek a társadalmi előítéleteket tüzelő szervezetek. Így tulajdonképpen folyamatosan ott volt annak a lehetősége, hogy előbb vagy utóbb bejuttat egy szélsőjobboldali párt a parlamentbe. Erre végül a koronavírus árnyékában, a főbb politikai intézményekkel szembeni bizalom mélypontján került sor, nem is akármilyen eredménnyel: az alig egy éve alakult AUR 9%-ot szerzett, többek között a román diaszpórában tarolva. Habár a közvélemény meglepődött az új párt parlamentbe jutásán, valójában annak strukturális, személyi alapfeltételei már készen álltak. Ugyanakkor újdonságként hatott és valószínűleg ennek köszönhetik a sikerüket, hogy képesek voltak a különböző csoportokat (elsősorban vírustagadók, neolegionáriusok, vallási fanatikusok) maguk körül integrálni és ezek segítségével meghaladni a PRM korábbi, meglehetősen sematikus ideológiáját. Ugyanis manapság azok a szélsőjobboldali pártok lehetnek hosszú

110 Heil – Popescu – Cristian, 2020. Surprise, Gold’ Rush Hurtles, i.m.

távon sikeresek, amelyek képesek adaptálódni az új kihívásokhoz, illetve nyitni tudnak a mainstream felé. E tekintetben egyelőre úgy tűnik, hogy az AUR jó úton jár, hiszen a szélsőjobbos ideológia köré olyan konzervatív értékeket is beépítettek, mint a hagyományos családkép vagy a keresztény hit. Ráadásul sokáig a média sem hozta az igazán komoly botrányokat a párttal kapcsolatban: a korábban nyilvánosságra került nepotizmus ténye,¹¹¹ valamint a valós kampányköltségek tekintetében szolgáltatott valótlan információ¹¹² egyáltalán nem rendítette meg a szavazóbázist. Sőt a választások óta lefolytatott mérések azt mutatják, hogy jelenleg 10% fölött van a támogatottságuk.¹¹³

Az azonban számos elemző szerint kérdéses, hogy a párt hosszú távon is a román politika élvonalában lesz-e. Ugyanis a rendszerváltozás óta eltelt időszak azt jelzi, hogy viszonylag gyorsan fel lehet emelkedni és bejutni a parlamentbe, viszont sokkal nehezebb ott megragadni, különösen annak fényében, hogy a nagyobb pártok előszeretettel halásszák el a kisebb pártok képviselőit. Többek között erre utal – más-más nézőpontból – Bakk Miklós¹¹⁴ és Dan Tapalaga¹¹⁵ is. Továbbá ebbe az irányba mutat a párt krónikus káderhiánya (emiatt számos térségben komplett családokat kellett felrakni a listára), valamint az a veszély is, hogy előbb-utóbb a sajtó révén a nyilvánosság felfigyel a zűrös ügyeikre.¹¹⁶ Utóbbihoz pedig szorosan illeszkednek azok a friss botrányok, amelyek az elemzők szerint arra engednek következtetni, hogy megindultak a – akár pártszakadással is fenyegető – hatalmi harcok az AUR-ban. Ennek hátterében elsődlegesen az áll, hogy a közéletben nagyon aktív Diana Șoșoacă és az AUR vezetése között rendkívül megromlott a viszony. Az ügyvédnő először még egy George Simiontól kapott figyelmeztetéssel ugyan megúszta,¹¹⁷ azonban a vendéglői mulatságos akciója után már vállalhatatlanná vált a párt számára: kizárták a parlamenti frakcióból.¹¹⁸ Ez a lépés viszont nem eredményezte a párton belüli feszültségek csökkenését, mivel ezzel egyidejűleg a bankautomaták kirablásával vádolt képviselőjüket,

111 Vass Csaba: Tombol a nepotizmus az új román sovén pártban, pedig megfogadták, hogy küzdenek ellene. *Azonnali.hu*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.azonnali.hu; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

112 Béel: Juj: az eredetileg bejelentett kampányköltség sokszorosát kéri vissza az adófizetők zsebéből az AUR. *Főtér.ro*, 2021. január 21. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

113 Ezzel kapcsolatban lásd: Felmérés: csökkent januárban az AUR támogatottsága decemberhez képest. *Maszol.ro*, 2021. január 18. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.; Gycsaba: A PSD lazán nyerné a választásokat, s az AUR úgy jön fel, mint a talajvíz. *Főtér.ro*, 2021. január 20. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

114 Bakk Miklós: Az AUR aurája. *Főtér.ro*, 2020. december 18. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 25.

115 Ionescu, 2020. Far-right, populist movement rises, i.m.

116 Veczán, 2020. A jó, a rossz és a csúf, i.m.

117 A hivatalos indok az volt, hogy a Matei Balș kórházban történt tűzvész után Șoșoacă nem George Simionnal együtt, hanem tőle külön szervezett tüntetést és szerepelt a televízióban. Erről részletesen lásd: Ilyen az „aranyélet”, 2021. i.m.

118 Kizárta soraiból botrányhőső szenátorát, 2021. i.m.

Mihai Lascát is kizárták.¹¹⁹ Emellett a közelmúltban kiderült, hogy – a korábban a PRM-ben is tevékenykedő – a párt Spanyolországban élő vezető politikusa, Anuța Cărcu lányfuttatással foglalatосkodó tordai bűnbanda tagja, melynek nyomán őrizetbe is vették.¹²⁰ Ráadásul a temesvári forradalom idején a karhatalom oldalán résztvevő képviselőjük mandátumának az érvénytelenítése sem sikerült: a képviselőház plénuma ugyanis igazolta azt, mivel semmilyen törvényes kifogást nem talált.¹²¹ Ezek a botrányok ugyanakkor jócskán megnehezíthetik George Simion azon törekvését, hogy fokozatosan mérsékelje a párt radikálisát,¹²² megteremtve ezzel a lehetőségét egy esetleges jövődöbéli koalíciónak a szociáldemokratákkal.¹²³ Ebből kifolyólag a Șoșoacăval való szakítást – Andrei Țăranu politológus nyomán – rituális áldozatnak tekinthetjük, amelynek célja, hogy megakadályozza azt, hogy a párt tartósan elszigetelődjön a bukaresti parlamentben. Amennyiben ez a lépés sikerrel jár és a párt – legalábbis a felszínen – arculata megváltozik, akkor az komoly kihívást jelenthet a fősodratú pártok számára.¹²⁴ Kérdéses viszont, hogy ehhez mit szól és mit tud tenni a frakcióból kizárt Șoșoacă, aki úgy tűnik, hogy nem adja fel a harcot, és máris egy új párt létrehozásán dolgozik.¹²⁵ Az AUR-nak tehát láthatóan már parlamenti működése elején szembe kell néznie az első igazi erőprózával, amely nagymértékben meghatározhatja a párt későbbi sorsát is.

A fentiekkel szemben viszont Búzás Ernő úgy véli, hogy még korai az AUR végét vizionálni, mivel azon strukturális tényezők, amelyek révén bejutott a parlamentbe – a kormánnyal szembeni frusztráció, az ortodox egyház ereje és konfliktusa a kormánnyal, illetve az oroszbarát média jelenléte – erősödő tendenciát mutatnak. Továbbá az új kormánynak a gazdasági válság miatti megszorítások következtében elégedetlenségi hullámmal kell szembenéznie és várhatóan az egyház és a kormány kapcsolata sem rendeződik gyorsan.¹²⁶ Az elégedetlenségi hullám előjelei egyébként már most látszódnak, hiszen a koalíciós pártok között – elsősorban a PNL és az USR PLUS között – érezhető feszültség van a minisztériumi

119 Az AUR a bankautomaták kirablásával, 2021. i.m.

120 Béel: Szegény AUR-t az ág is húzza: most lányfuttatás miatt vették őrizetbe az egyik politikuskat. *Főtér.ro*, 2021. február 11. Letöltés helye: www.foter.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 27.

121 Hiába szabadult volna az AUR saját képviselőjétől, az alsóház visszaigazolta mandátumát. *Krónika.ro*, 2021. február 17. Letöltés helye: www.kronikaonline.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 27.

122 Ez a feltételezés nem tűnik alaptalannak, hiszen a párt egyik újdonsült parlamenti képviselője nemrég egy interjúban egyenesen arról beszélt, hogy doktrínájuk és politikai céljaik nagyon hasonlóak a lengyel és magyar kormánypártokhoz. Mindez arra utal, hogy az AUR már most igyekszik – legalábbis retorikailag – lemosni magáról a szélsőségesesség vádját. Erről részletesen lásd: Vörös, 2021. Hasonlók a céljaink, i.m.

123 Ilyen az „aranyélet”, 2021. i.m.

124 Szócs Levente: „Cukiságkampányba” kezdett a Románok Egyesüléséért Szövetség. *Maszol.ro*, 2021. február 12. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 27.

125 Megjelenhet az AUR 2? Șoșoacă mindenképpen ezen dolgozik. *Transindex.ro*, 2021. február 15. Letöltés helye: www.itthon.transindex.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 27.

126 Búzás, 2021. Románia: az AUR-jelenség, i.m.

tárcák elosztása miatt, amelyet csak súlyosbít az a tény, hogy az előző kormányzati időszak költségei és a járvánnyal járó gazdasági válság következtében szigorú intézkedéseket kell bevezetni. Így többek között kiderült, hogy a közalkalmazottak idén már nem kapnak üdülési utalványt és a nyugdíjak is csak jövőre emelkedhetnek, noha a korábbi szociáldemokrata vezetés 40%-os emelésről szóló törvényt fogadott el nem is olyan régen. Nem véletlen tehát, hogy a Romániai Önkormányzatok Szövetsége (AMR) – kormánypárti polgármesterek támogató aláírásával – nyílt levélben vádolta meg a kormányt a közalkalmazotti bérek egyoldalú befagyasztásával, és egyre több elemző számol azzal az eshetőséggel, hogy a koalíció nem tart ki a 2024-es parlamenti választásokig.¹²⁷ A templomépítésre szánt összegek 89%-kal való csökkentése pedig nem az enyhülést szolgálja, hanem a feszültség növekedését vetíti előre a kormány és az egyház kapcsolatában.¹²⁸ Ezek a körülmények viszont rendkívül ideálisak egy anti-establishment jellegű párt számára, amely a mainstream felé is képes nyitni.¹²⁹ Ezt jól mutatja az a tény is, hogy a választásokat követő napon a párt vezetőinek felszólítására 15 ezer román állampolgár lépett be a szervezetbe,¹³⁰ amely erős és aktív hálózatra utal.

Vajon az imént vázolt forgatókönyvek közül végül melyik válik valóra? Ezt még egyelőre nem tudhatjuk biztosan, mindazonáltal érdemes lesz majd követni az elkövetkező hónapok fejleményeit.

127 Erről részletesen lásd: Ludovic Orban: üdülési utalvány idén nem lesz, a nyugdíjak csak jövőre nőnek. *Maszol.ro*, 2021. február 8. Letöltés helye: www.maszol.ro; letöltés ideje: 2021. 02. 27.; Barberá, Marcel Gascón: Romania in 2021: New Centre-right Majority Faces Stormy Year. *Balkaninsight.com*, 2021. január 4. Letöltés helye: www.balkaninsight.com; letöltés ideje: 2021. 02. 27.; Antal Róbert-István: Másfél hónapja kormányoznak, de már egymást járatják le a román kormánypártok. *Azonnali.hu*, 2021. február 8. Letöltés helye: www.azonnali.hu; letöltés ideje: 2021. 02. 27.

128 Antal Róbert-István: A román kormány 89 százalékkal csökkentette a templomépítésre szánt összegeket. *Azonnali.hu*, 2021. február 17. Letöltés helye: www.azonnali.hu; letöltés ideje: 2020. 02. 27.

129 Buzás, 2021. Románia: az AUR-jelenség, i.m.

130 Közel 15 ezer román lépett be a magyarellenes pártba 24 óra alatt. *Mandiner.hu*, 2020. december 8. Letöltés helye: www.mandiner.hu; letöltés ideje: 2021. 02. 27.